

*Funktionshindrade
skall behandlas
på samma sätt som
andra människor*

*Hälsa och
trygghet
för alla.*

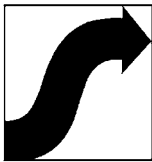
**Social- och hälsovårdsministeriets
broschyrer 2007:4swe lättläst**

*Förenta Nationernas (FN)
konvention om funktionshindrade
personers rättigheter*

Funktionshindrade skall behandlas på samma sätt som andra människor

 SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Helsingfors 2007

LÄTTLÄST

ISSN 1236-2123

ISBN 978-952-00-2360-7 (inh.)

ISBN 978-952-00-2361-4 (PDF)

Bearbetning på finska Pertti Rajala

Bearbetning på svenska Johanna von Rutenberg

Teckningar Eppu Ruoranen

Layout och tryckning Universitetstryckeriet

Helsingfors 2007

Innehåll

Konventionen om funktionshindrade personers rättigheter.....	4
Funktionshindrade personer har rätt att delta i samhället på ett jämlikt sätt.....	5
Det är förbjudet att diskriminera funktionshindrade personer.....	6
Samhället ska göras tillgängligt.....	8
Rätt till liv.....	10
Diskriminering på grund av funktionshinder är inte tillåtet i rätten	11
Ingen får torteras eller utnyttjas	12
Rätt till medborgarskap.....	13
Rätt till självständigt liv, boende och rörlighet.	14
Rätt till yttrandefrihet, integritet och ära.....	15
Rätt att grunda familj.....	16
Rätt till utbildning.....	17
Rätt till hälsovård och rehabilitering	18
Rätt till arbete och social trygghet.....	18
Rätt att delta i politisk verksamhet.....	20
Deltagande i fritidsaktiviteter	20
Internationellt samarbete	22
Så här genomförs konventionen	23

Konventionen om funktionshindrade personers rättigheter

Förenta Nationerna eller FN har vid sin generalförsamling 13.12.2006 godkänt en konvention, alltså en överenskommelse, om funktionshindrade personers rättigheter. I den här broschyren kallas den för handikappkonventionen.

Handikappkonventionen kompletterar FN:s andra konventioner om mänskliga rättigheter. Konventionen betonar att personer med funktionshinder skall ha samma rättigheter som andra. Handikappkonventionens viktigaste budskap är att man inte får behandla funktionshindrade annorlunda än andra människor.

Den här broschyren beskriver handikappkonventionens viktigaste punkter. Efter att konventionen har undertecknats, måste den godkännas av riksdagen i FN:s medlemsstater. Sedan träder konventionen i kraft.

Funktionshindrade personer har rätt att delta i samhället på ett jämlikt sätt

Enligt handikappkonventionen är funktionshindrade personer sådana som har

- ett långvarigt bestående handikapp, till exempel ett bestående rörelsehandikapp
- ett psykiskt handikapp
- ett intellektuellt handikapp
- ett sinneshandikapp.

En person är funktionshindrad om de här handikappen hindrar honom eller henne från att delta i samhällets verksamhet fullvärdigt och jämlikt med andra.

Handikappkonventionen betonar att funktionshindrade har samma medfödda värde som andra människor. Funktionshindrade har samma mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som andra människor. Framför allt har funktionshindrade personer rätt att delta jämlikt med andra i samhällets verksamhet.

Det är förbjudet att diskriminera funktionshindrade personer

Funktionshindrade personer måste få information om sina rättigheter och skyldigheter på ett sätt som är lätt att förstå. Olika slags stödåtgärder innebär inte diskriminering om de främjar

funktionshindrade personers jämlikhet. Handikappkonventionen erkänner att i synnerhet kvinnor och flickor med funktionshinder diskrimineras på flera olika sätt. Därför förutsätter konventionen att FN:s medlemsstater vidtar åtgärder som tryggar även funktionshindrade kvinnors och flickors mänskliga rättigheter.

På samma sätt betonar konventionen de funktionshindrade barnens mänskliga rättigheter. Barn med funktionshinder skall ha samma mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som andra barn. Barnets bästa är alltid det viktigaste och det man måste tänka på i första hand.

Handikappkonventionen förbjuder tydligt all diskriminering av funktionshindrade personer.

Samhället ska göras tillgängligt

Man måste effektivt informera allmänheten om funktionshindrade personer och sådant som berör dem. Genom att sprida riktig information om funktionshindrade personer och deras liv kan man avskaffa fördomar mot och rädsla för de funktionshindrade.

Den miljö vi lever i skall vara sådan att var och en har lika möjligheter att delta i verksamhet på alla livets områden. En sådan miljö kallas för en tillgänglig miljö. Miljön blir tillgänglig när man tar bort sådana hinder som gör det svårt att röra sig, se, höra eller förstå.

Handikappkonventionen förutsätter
bland annat att

- det finns tillräckliga anvisningar om tillgänglighet
- det ordnas utbildning om tillgänglighet
- man ser till att skyltar i olika byggnader vid behov är i punktskrift och lättläst form.
- funktionshindrade garanteras tillräckliga assistent- och tolktjänster
- man ser till att personer med olika slags funktionshinder kan använda Internetsidor.

Rätt till liv

Varje människa har rätt till liv.

Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att funktionshindrade personer jämlikt med andra ska kunna njuta av sin rätt till liv.

Funktionshindrade måste också skyddas under krig samt i olika slags nödsituationer och naturkatastrofer på samma sätt som andra människor. Vid olyckor och farliga situationer måste man vidta alla tänkbara åtgärder för att garantera funktionshindrade personers säkerhet.

Diskriminering på grund av funktionshinder är inte tillåtet i rätten

Alla människor är lika inför lagen. Ingen får diskrimineras inför rätten på grund av funktionshinder. Funktionshindrade personer skall ha tillgång till tillräckligt stöd så att de kan sköta sina egna ärenden. Funktionshindrade har lika rättigheter som andra att äga och ärva egendom samt att sköta sina ekonomiska ärenden. Man måste också säkerställa att funktionshindrade personer inte godtyckligt berövas sin egendom.

Man måste garantera att funktionshindrade har lika möjligheter som andra att delta i rättegångar. De måste få information om rättegången på ett språk som är lätt att förstå. Funktionshindrade har också rätt till allt annat stöd de behöver för att vid behov kunna driva sin egen sak i rätten, delta i utredningen av sin sak och också fungera som vittne.

Ingen får torteras eller utnyttjas

Funktionshindrade har rätt till frihet och säkerhet. Ett funktionshinder får inte vara den enda orsaken till att en persons frihet berövas. Om en persons frihet berövas måste detta ske i enlighet med lagen.

Ingen får torteras eller behandlas på ett grymt eller nedsättande sätt. Ingen får tvingas att delta i ett medicinskt eller vetenskapligt test utan hans eller hennes fria samtycke.

Ingen får utnyttjas. Funktionshindrade måste skyddas från våld och misshandel. Man måste se till att utnyttjande av och våld mot funktionshindrade personer upptäcks i tid. Personer som gör sig skyldiga till sådana ingrepp måste ställas inför rätta.

Rätt till medborgarskap

Funktionshindrade har samma rätt som andra att röra sig var de vill. De har rätt att välja sitt medborgarskap. Ingen får berövas sin rätt till hemland på grund av funktionshinder.

Funktionshindrade barn skall registreras direkt efter födseln. De har rätt till eget namn och medborgarskap. Om det bara är möjligt har funktionshindrade barn rätt att veta vem deras föräldrar är. De har också rätt till omsorg från sina föräldrar.

Rätt till självständigt liv, boende och rörlighet

Funktionshindrade har rätt att välja var och med vem de bor. De skall ha tillgång till olika slags hem- och boendetjänster. Man måste erbjuda funktionshindrade personer tillräckliga stödtjänster och personlig assistans. De här tjänsterna skall stöda funktionshindrade personers liv i närsamhället.

Service och tjänster som är riktade till hela befolkningen skall vara tillgängliga för funktionshindrade personer jämligt med andra. De måste anpassas till de funktionshindrades behov.

Funktionshindrade personer skall garanteras en möjlighet att röra sig självständigt till ett rimligt pris. Det här måste tryggas till exempel genom olika slags hjälpmedel och assistenter.

Rätt till yttrandefrihet, integritet och ära

Funktionshindrade har samma rätt att yttra sig fritt och uttala sin egen åsikt som andra.

Funktionshindrade har rätt att få den information de behöver i en begriplig form.

Användning av teckenspråk bör främjas.

Man skall också främja funktionshindrade personers möjligheter att använda teckenspråk, punktskrift, kommunikation som stöder och ersätter tal samt andra tillgängliga kommunikationsformer när de kommunicerar med myndigheterna.

Lagen skyddar de funktionshindrades rätt till personlig integritet, familj, hem, korrespondens och annan kommunikation. Man får inte kränka funktionshindrade personers ära eller rykte.

Rätt att grunda familj

Var och en funktionshindrad person i äktenskapsåldern har rätt att ingå äktenskap och grunda familj.

Funktionshindrade personer har rätt att fritt och ansvarsfullt bestämma hur många barn de vill ha. De har också rätt att få information om familjeplanering och hälsofrågor som är förknippade med att få barn.

Funktionshindrade personer har rätt att bevara sin förmåga att få barn.

Man får inte överlämna eller försumma funktionshindrade barn. Barnen och deras föräldrar måste få stöd och information.

Man får inte skilja funktionshindrade barn från sina föräldrar om barnets bästa inte kräver det. Man får inte skilja barn från sina föräldrar bara därför att barnet eller föräldrarna är funktionshindrade.

Rätt till utbildning

Funktionshindrade personer har rätt till livslångt lärande. Funktionshindrade har rätt att jämlikt med andra få undervisning inom det allmänna utbildningssystemet. De har rätt till individuellt stöd som främjar inläringen.

Utbildningen måste beakta bland annat synskadade personers behov av undervisning i punktskrift och rörlighet. Man måste främja hörselskadade personers undervisning i teckenspråk och annat inlärande av språk.

Alla personer som arbetar inom skolorna måste ha tillräcklig utbildning så att de kan handla rätt i en skolmiljö som är inriktad på funktionshindrade personer.

Rätt till hälsovård och rehabilitering

Funktionshindrade har samma rätt till hälsovårdstjänster som andra.

Funktionshindrade personer har också rätt till sådana hälsovårdstjänster som de behöver på grund av sitt funktionshinder.

Detta gäller också rehabiliteringstjänster.

Den rehabilitering som funktionshindrade personer behöver måste startas tillräckligt tidigt. På detta sätt kan man säkerställa möjligheten till självständigt liv och psykisk utveckling.

Rätt till arbete och social trygghet

Funktionshindrade har samma rätt till arbete som andra. På den öppna arbetsmarknaden måste man säkerställa att funktionshindrade personer har samma arbetsvillkor som andra. Deras arbetsmiljö måste vara lika bra som andras.

Funktionshindrade har rätt att vara medlemmar i fackföreningar och få fortbildning i sitt arbete. Vid behov måste man göra skäliga ändringar i arbetssituationen.

Funktionshindrade personer har rätt till social trygghet utan diskriminering. Funktionshindrade personer och deras familjer har rätt till tillräcklig levnadsstandard: mat, kläder, bostad och hälso- och sjukvårdstjänster.

Rätt att delta i politisk verksamhet

Funktionshindrade personer har rätt att delta i det politiska livet, alltså att rösta och kandidera i val. Informationen om hur allmänna val ordnas, valprogram och annan information om röstning måste vara tillgänglig för funktionshindrade personer. Också material i lättläst form behövs.

Deltagande i fritidsaktiviteter

Funktionshindrade personer har rätt att delta i kultur och sport. Allmänna byggnader och andra gemensamma miljöer måste vara sådana att var och en kan njuta av konst och kultur samt själv göra konst och hitta ett yrke inom kulturen.

Med hjälp av god tillgänglighet kan alla ta del av kulturtjänsterna. Funktionshindrade personer måste kunna komma till ställen där kulturtjänster erbjuds. Sådana ställen är bland annat biografier, teatrar, museer och konstutställningar.

Funktionshindrade skall ha möjlighet att resa och delta i annan fritids- och rekreationsverksamhet på samma sätt som andra människor.

Internationellt samarbete

Konventionen förutsätter att världens länder samarbetar i handikappfrågor med andra länder och handikapporganisationer.

Så här genomförs konventionen

FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter träder i kraft när minst 20 av världens länder har godkänt den. Varje land skall se till att den egna lagstiftningen är förenlig med konventionen. Konventionens genomförande uppföljs både nationellt och internationellt.

Konventionen förutsätter att FN grundar en kommitté för funktionshindrade personers rättigheter. Kommittén skall övervaka hur funktionshindrade personers rättigheter förverkligas i världen. Varje medlemsstat skall regelbundet rapportera till kommittén om vad de har gjort för att främja funktionshindrade personers rättigheter i sitt eget land. Kommittén kan ge medlemsstaterna förslag och rekommendationer om hur man kan förbättra situationen för personer med funktionshinder.

Konventionen ger också den funktionshindrade en möjlighet att i framtiden klaga hos kommittén om hans eller hennes rättigheter inte förverkligas.

Denna broschyr har redigerats
i samarbete med LL-center.
Broschyren finns på internetadressen
www.stm.fi på finska och svenska.

LÄTTLÄST

Du kan beställa mindre mängder av broschyren gratis på adresserna:

Social- och hälsovårdsministeriet
Riksomfattande handikapprådet
PB 33, 00023 Statsrådet
e-post vanen.posti@stm.fi
telefon (09) 160 74319

LL-Center
Tölögatan 27 A 15, 00260 Helsingfors
e-post ll-center@fduv.fi
telefon (09) 40 70 70

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

ISSN 1236-2123

ISBN 978-952-00-2360-7 (inh.)

ISBN 978-952-00-2361-4 (PDF)

9 789520 023607